

Oponentský posudek na bakalářskou práci Zdeňka Smutného, Tzv. Zelená internacionála a politické procesy v Československu po druhé světové válce, Praha 2010, 127s.

Svorníkem tematického ukotvení předložené bakalářské práce je zkoumání vzniku, aktivit a také zániku Mezinárodní selské unie (jinak také tzv. Zelené internacionály) – specifické organizace exilu ze střední a jihovýchodní Evropy, jež měla svůj původ v bývalých agrárních stranách tohoto regionu. Z uvedeného „jádra“ autor nahlíží zejména na ideové, ale i další souvislosti Mezinárodní selské unie (International Peasant Union) s meziválečným pražským Mezinárodním agrárním bureau a také s politickým procesem s „odnoží Zelené internacionály“ v Československu na počátku padesátých let 20. století. Badatelské pole tak lze rozčlenit do tří rovin. První tvoří vstupní pojednání o Mezinárodním agrárním bureau a spolupráci agrárních stran v době mezi světovými válkami, následuje stěžejní a po mém soudu nejhodnotnější část textu, jež se zabývá ustavením, organizací, činností a „odumíráním“ Mezinárodní selské unie, epilog je představení procesu s „odnoží Zelené internacionály“ před Státním soudem v Praze a Brně.

Vlastní úvod díla úsporně a věcně ukazuje zkoumanou problematiku, použité metody a strukturu textu. Poněkud simplifikující rozbor existující literatury není žel plně zvládnut po stránce analytické a částečně ani citačně bibliografické. Velmi pozitivně hodnotím výrazné úsilí kol. Zdeňka Smutného zajistit z fragmentární pramenné báze maximum možného. Korespondenční formou se mu podařilo ke sledovanému tématu získat dokumenty z několika neuspořádaných fondů uchovávaných v USA. Prostudoval rovněž (neuspořádanou) písemnou pozůstalost Martina Hrabíka uloženou v Národním archivu v Praze, jež je do této instituce postupně předávána jeho dcerou – americkou politoložkou českého původu Dr. Mary Hrabik Samal. (Co však rozumí pod konstatováním: „k tomuto fondu není dosud vypracován registr“? Práce archiváře má přesný postup.)

Analýzu „hlavní materie“ předchází vcelku koncizní subkapitoly s přehledem definic agrarismu, nástinem vývoje agrárního hnutí v českých zemích do zrodu Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, její konsolidace, uvedení cílů a růstu klientely, na něž navazují partie o Mezinárodním agrárním bureau (jeho založení, činnosti a zániku). Tyto pasáže jsou zpracovány se solidní znalostí věci, přehledně i s jistou formulační obratností. Prokazují schopnost autora pracovat s literaturou na odpovídající úrovni. Logicky by se dalo diskutovat o jejich doplnění o další skutečnosti, např. naznačení bohatých organizačních struktur československého agrárního hnutí či jeho spolupráce se zahraničím v odborných zemědělských otázkách. (Větší pozornost by si zasloužily korektury jmen osob a názvů institucí uvedených v textu.)

Vstup „in medias res“ tvoří pojednání o úsilí obnovit činnost republikánské strany v exilu, což se po určitých peripetiích v září 1948 podařilo. Autor střízlivě popsal složitou situaci exilu podmíněnou prostředím i řevnivostí a různými zájmy i averzemi jednotlivých osob a skupin, přenesení strany do USA a její aktivity především konferenčního a publikačního charakteru. Zajímavé jsou údaje o spolupráci exilových agrárních stran a o vzniku Mezinárodní selské unie, jejím ideovém zázemí, organizaci a činnosti. Zvláště hodnotím rozbor jejího financování, neboť nedostatek peněz byl zásadním problémem MSU/IPU a jejího postupného odumírání, přičemž zánik zřetelně souvisel se smrtí předsedy Stanislava Mikolajczyka. Ten měl jako odborník na východní Evropu nepřehlédnutelnou pozici u americké administrativy a prostředky pro alespoň relativní činnost Mezinárodní selské unie se mu dařilo získávat. S tradičním selským agrarismem střední a jihovýchodní Evropy však měla Mezinárodní selská unie málo společného. Jejím hlavním smyslem evidentně bylo udržování kontaktů, poskytování určitého zázemí exilu z řad bývalých funkcionářů agrárních stran střední a jihovýchodní Evropy a snaha udržovat ideje středo-jihovýchodoevropského selského agrarismu živé.

V závěrečné části výkladu se uchazeč zabývá politickým procesem s „odnoží Zelené internacionály“ v kontextu mocenského úsilí (pomocí soudní i mimosoudní perzekuce) eliminovat elitu české vesnice, jež disponovala nezanedbatelnou formální i neformální autoritou, a tak disciplinovat („zglajchšaltovat“) její obyvatele. Tzn. nasměrovat další vývoj od tradičních hodnot, konservativismu, víry aj. k „ideálům socialismu“. Uvedený politický proces sice již byl historiograficky zpracován Z. Dvořákovou, ale přínos kol. Smutného není v žádném případě pouze grafický, neboť si všímá skutečností a souvislostí, jež zůstaly mimo zorné pole autorky monografie. Větší péči však měl věnovat závěrečné korektuře textu – např. po roce 1945 záměna strany Národně socialistické za Národně demokratickou (s. 74, 75).

Celkově je bakalářská práce Z. Smutného vybavena relevantním poznámkovým aparátem, soupisem pramenů a literatury a doplněna přílohami. Nepochybně posunula poznání zkoumané problematiky, má logickou, přehlednou stavbu a konsekventní závěry, proto ji s dobrým svědomím doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou.

V Praze, dne 9. února 2011

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.